

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

રાજેન્દ્ર પ્રસાદ

વિરુદ્ધ

બશીર અને અન્યો

સપ્ટેમ્બર 19, 2001

[એમ. બી. શાહ અને આર. પી. સેઠી, ન્યાયનો આદર કરો]

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, 1973:

પોલીસ દ્વારા કલમ 203-આરોપપત્ર-આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ ગુનાનો ઉમેરો અને તેમાં મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા 4 આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવા-મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા કલમ 203 હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હોવાના આધારે હાઈકોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવે છે-એવું માનવામાં આવે છે કે, ઉચ્ચ અદાલતે કાયદાની ભૂલ કરી છે, કારણ કે આ કલમ મેજિસ્ટ્રેટને ફરિયાદો સાથે સંબંધિત છે.

કલમ 397 અને 482-એ જ રાહત માટે કલમ 482 હેઠળની અનુગામી અરજી ચુ/એસ 397-ડિસમિસલ.જાળવણી નહીં.

કલમ 190-ક્ષેત્રાધિકાર હેઠળ, મેજિસ્ટ્રેટે

ગુનાઓની પણ નોંધ લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર.જે વ્યક્તિઓની પોલીસ દ્વારા આરોપી તરીકે ધરપકડ કરવામાં આવી નથી, જો તેઓ ગુના માટે પ્રથમ દષ્ટિએ દોષિત હોય.

અપીલકર્તા-ફરિયાદીએ પ્રતિવાદીઓ સામે આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ ગુનો ઉમેરવા અને પોલીસ આરોપપત્રમાં ચાર આરોપી-પ્રતિવાદીઓને સામેલ કરવા માટે મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ અરજીઓ દાખલ કરી હતી.મેજિસ્ટ્રેટે Cr.P.C ના પ્રકરણ XIV નો આશરો લેતા, અરજીઓને મંજૂરી આપી અને કેસ સેસીઓન્સ કોર્ટને સોંપ્યો, જેમણે પ્રતિવાદીઓ સામે કલમ 395 આઈ. પી. સી. હેઠળ આરોપ સહિત આરોપો ઘડ્યાં.

મેજિસ્ટ્રેટના આદેશ સામે કલમ 397 Cr.P.C હેઠળ પ્રતિવાદીઓની પુનરાવર્તન અરજીને દબાવવામાં આવી ન હોવાથી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ પ્રતિવાદીઓએ મેજિસ્ટ્રેટના આદેશને રદ કરવા માટે કલમ 482 Cr.P.C હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી.ઉચ્ચ અદાલતે એવી દલીલ કરતી અરજીને મંજૂરી આપી હતી કે મેજિસ્ટ્રેટને કલમ 203 Cr.P.C હેઠળ પ્રક્રિયા અપનાવ્યા વિના ચાર પ્રતિવાદીઓને આરોપી તરીકે ઉમેરવાની કોઈ સત્તા નથી અને મેજિસ્ટ્રેટને કલમ 395 આઈ. પી. સી. હેઠળ ગુનાનો સમાવેશ કરતા પહેલા કલમ 203 (2) મુજબ તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આવ્યો હતો.

આ અદાલતમાં અપીલમાં, અપીલે દલીલ કરી હતી કે પ્રતિવાદીઓની પુનરીક્ષણ અરજી દબાવવામાં ન આવી હોવાથી તેને બરતરફ કરવામાં આવી હોવાથી, તેમને કલમ 482 Cr.P.C હેઠળ અરજી દાખલ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હતો. મેજિસ્ટ્રેટના આદેશને

રદ કરવાની વિનંતી કરી હતી, અને ઉચ્ચ અદાલતે મેજિસ્ટ્રેટને કલમ 203 Cr.P.C હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાનો નિર્દેશ આપીને કાયદાની ભૂલ કરી હતી. અપીલને મંજૂરી આપતા, અદાલતે HELD:1. જ્યારે કલમ 397 Cr.P.C હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી પુનરાવર્તન અરજીને દબાવવામાં ન આવતા બરતરફ કરવામાં આવી હતી ત્યારે આરોપી-પ્રતિવાદીઓને તે જ રાહત આપવા માટે કલમ 482 Cr.P.C હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતની અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી ન હતી.માત્ર એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં ઉચ્ચ અદાલતને લાગે કે ન્યાયની નિષ્ફળતા અથવા પ્રક્રિયાની ન્યાયિક પદ્ધતિનો દુરુપયોગ થયો છે અથવા જો સજા અથવા આદેશ સાચો ન હોય, તો ઉચ્ચ અદાલત તેની વિવેકબુદ્ધિથી, કલમ 482 હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ અથવા ન્યાયની નિષ્ફળતાને અટકાવી શકે છે.એકલા.[160-સી; જી 161-એ; બીજે કૃષ્ણાન અને અબ્ર. વી.કૃષ્ણાવેણી અને ઓઆરએસ., [1997 જે 4 એસસીસી 241, પર આધાર રાખ્યો હતો.2. ઉચ્ચ અદાલતે આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ ગુનાનો સમાવેશ કરવાનો અથવા પ્રતિવાદીઓને આરોપી વ્યક્તિઓ તરીકે સામેલ કરવાનો નિર્ણય લેતા પહેલા, કલમ 203 <આઈ. ડી. 1> ની જોગવાઈઓ અને ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટને કલમ 203 (2) <આઈ. ડી. 1> મુજબ તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપીને કાયદાની ભૂલ કરી હતી.કલમ 200 થી 203 નો સમાવેશ કરતી સંહિતાના પ્રકરણ XV મેજિસ્ટ્રેટને ફરિયાદો અને આવી ફરિયાદો સાથે વ્યવહાર કરવા માટે નિર્ધારિત પ્રક્રિયા સાથે સંબંધિત છે.તાત્કાલિક કેસમાં ફરિયાદી દ્વારા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કોઈ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી ન હતી જેમાં તેને પ્રકરણ XV હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાની જરૂર હતી. કલમ 203 Cr.P.C ની પેટા-કલમ (2) નો સંદર્ભ ખોટો છે કારણ કે કાયદાકીય પુસ્તકમાં આવી કોઈ પેટા-કલમ અસ્તિત્વમાં નથી.[161-બી; ડીજે 3.કલમ 190 Cr.P.C ને ધ્યાનમાં રાખીને, મેજિસ્ટ્રેટને એવી વ્યક્તિઓ સામેના ગુનાઓની

નોંધ લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર છે, જેમની પોલીસ દ્વારા આરોપી વ્યક્તિઓ તરીકે ધરપકડ કરવામાં આવી નથી, જો પોલીસ દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલા પુરાવા પરથી એવું જણાય કે તેઓ કથિત રીતે કરવામાં આવેલા ગુના માટે પ્રથમ દષ્ટિએ દોષિત હતા.[161-જી. જે.

રઘુબંસ દુબે વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, [1967 જે 2 એસસીઆર 423 અને મેસર્સ સ્વીલ લિમિટેડ:5. દિલ્હી અને આમ રાજ્ય:, જે. ટી. (2001) 6 એસસી 405 પર આધાર રાખ્યો હતો.

ફોજદારી અપીલ અધિકારક્ષેત્ર:2001 ની ફોજદારી અપીલ નંબર 964.

એસ. બી. સી. આર. એલ. માં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના 7.12.2000 ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી. 2000 ના એમ. પી. No.219.

અપીલકર્તાની તરફેણમાં ગૌરવ અગ્રવાલ, પ્રસેનજીત કેસવાની અને પ્રશાંત કુમાર છે.

અરવિંદ વર્મા, સુશ્રી એસ. મંડલ, કપિલ કુમાર. મિસ માટે ચૌધરી, રાજીવ મોહન શર્મા. પ્રતિવાદીઓ માટે ફોક્સ મંડલ એન્ડ કંપની, જાવેદ મહમૂદ રાવ અને રણજીત થોમસ.કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

SETID, J. લીવ મંજૂર.

એડિશનલ સેશન્સ જજ, ડીગના આદેશથી નારાજ થઈને, જેના દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ 147,148,323,324,149,427 અને 395 હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ માટે તેમની સામે આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા, પ્રતિવાદીઓએ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ 482

(ત્યારબાદ "કોડ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) હેઠળ અરજી દાખલ કરીને ઉપરોક્ત આદેશને રદ કરવાની વિનંતી કરી હતી.એર.મેજિસ્ટ્રેટને, પ્રતિબદ્ધતાની અદાલત હોવાને કારણે, સંહિતાની કલમ 203 હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા અપનાવ્યા વિના ચાર પ્રતિવાદીઓને આરોપી-વ્યક્તિઓ તરીકે ઉમેરવાની કોઈ સત્તા ન હોવાનું માનીને, ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદીઓની અરજીને મંજૂરી આપી અને તે આદેશને રદ કર્યો જેના દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ 395 હેઠળ ગુનાની નોંધ લેવામાં આવી હતી.આ કેસને સંહિતાની કલમ 203 (2) ની જોગવાઈઓ અનુસાર તપાસ કરવા માટે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને પરત મોકલી દેવામાં આવ્યો છે, જેમાં નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે જો તેને ખબર પડશે કે આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે, તો તે આરોપી વ્યક્તિઓ સામે જરૂરી આદેશો પસાર કરશે અને જો જરૂરી હોય તો કેસ સેશન્સ જજને સોંપશે.

અપીલ દાખલ કરવા તરફ દોરી જતી હકીકતો એ છે કે જ્યારે 10.3.1988 પર અપીલકર્તા-માહિતી આપનાર તેના ભાઈઓ સાથે તેની દુકાન પર બેઠો હતો, ત્યારે આરોપી વ્યક્તિઓ, એટલે કે, છાજુ ખાન, બન્નુ ખાન, નસરુ ખાન, ઝાકિર ખાન, મુમરેજ ખાન, રઝાક ખાન, કદ્દૂ, નન્નૂ, રમેશ મિશ્રી અને અન્ય ચાર લોકો ત્યાં આવ્યા હતા અને અપીલકર્તાના ભાઈઓમાંથી એક હોતિલાલ પર તેને મારી નાખવાના ઇરાદાથી હુમલો કર્યો હતો.અપીલકર્તાના અન્ય ભાઈઓ પર પણ હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો, જેના પરિણામે તેમને ઈજાઓ થઈ હતી.આરોપી વ્યક્તિઓ માહિતી આપનારની દુકાનમાંથી કેટલાક કાગળો સાથે Rs.600 ની રકમ લઈ ગયા.

શોરૂમ (દુકાન) ને પણ નુકસાન થયું હતું જેના પરિણામે મિલકતને નુકસાન થયું હતું.આરોપી વ્યક્તિઓ સામે વિવિધ કલમો હેઠળ કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો અને તપાસ બાદ તેમની સામે આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.આરોપી-વ્યક્તિઓ સામે આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ આરોપ ઉમેરવામાં આવ્યો ન હોવાથી, અપીલકર્તા-ફરિયાદીએ તેમની સામે ઉપરોક્ત ગુનાને ઉમેરવાની માંગ કરતી વિરોધ અરજી રજૂ કરી હતી.અન્ય એક અરજી દ્વારા અપીલકર્તા-ફરિયાદીએ બાબુ, બશીર, સુલતાન અને રાજજલ નામના ચાર આરોપીઓને ઉમેરવાની માંગ કરી હતી કારણ કે તપાસ એજન્સી દ્વારા તેમના નામ કથિત રીતે ખોટી રીતે આરોપીઓની સૂચિમાંથી કાઢી નાખવામાં આવ્યા હતા.કમિટલ મેજિસ્ટ્રેટે અરજીઓને મંજૂરી આપી અને કેસને સેશન્સની અદાલતને સોંપ્યો, ત્યારબાદ વિદ્વત એડિશનલ સેશન્સ જજ ટ્રાયલ કોર્ટ હોવાથી આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ આરોપ સહિત પ્રતિવાદીઓ સામે આરોપો ઘડ્યાં.

પ્રતિવાદીઓએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રજૂઆત કરી હતી કે મેજિસ્ટ્રેટે આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ ગુના માટે સંજ્ઞાન લઈને તેમજ ઉપરોક્ત ચાર આરોપીઓના નામ ઉમેરીને ગંભીર ભૂલ કરી હતી, જ્યારે તેમને તેમની સુનાવણી માટે સેશન્સની અદાલતમાં સોંપવામાં આવ્યા હતા.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે હાઈકોર્ટના ચુકાદાને ફટકો પાડવા માટે બેવડું નિવેદન આપ્યું હતું.સૌપ્રથમ, તેમણે દલીલ કરી હતી કે સંહિતાની કલમ 397 હેઠળ આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અગાઉની પુનરીક્ષણ અરજીને હાઈકોર્ટ દ્વારા 13.7.1990 ના આદેશ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી.6), તેમને તે જ આદેશને રદ કરવાની પ્રાર્થના સાથે સંહિતાની કલમ 482 હેઠળ અરજી દાખલ કરવાનો કોઈ અધિકાર

નહોતો.બીજું, એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે મેજિસ્ટ્રેટને સંહિતાની કલમ 203 હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાનો નિર્દેશ આપીને કાયદાની ભૂલ કરી છે.

હાઈકોર્ટનો તારીખનો 13.7.1990 આદેશ દર્શાવે છે કે 13 પ્રતિવાદીઓ-આરોપી વ્યક્તિઓએ આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ ગુના માટે સંજ્ઞાન લેતા મેજિસ્ટ્રેટના આદેશને પડકારતી અને પ્રતિવાદીઓ 10 થી 13 ને આરોપી વ્યક્તિઓ તરીકે સામેલ કરવા માટે પુનરીક્ષણ અરજી દાખલ કરી હતી.પ્રતિબદ્ધતા પછી, મેજિસ્ટ્રેટ તેમજ સેશન્સ જજે આરોપી વ્યક્તિઓ સામે બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કર્યું હતું.જ્યારે ઉચ્ચ અદાલતે આરોપી વ્યક્તિઓને ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થવાનો અને તેમના જામીન બોન્ડ રજૂ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો, ત્યારે આરોપીઓના વિદ્વાન વકીલે તેમની સામે સંજ્ઞાન લેવાની બાબતમાં તેમની અરજી પર દબાણ કર્યું ન હતું.13.7.1990 તારીખના હુકમનો સંબંધિત ભાગ અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે:

"મારી સમક્ષ અરજદારોએ મેજિસ્ટ્રેટ, ડીગના આદેશને પડકાર્યો છે, જે આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 હેઠળ ગુના માટે અને અરજદારો સામેના અન્ય ગુનાઓ માટે 10 થી 13 માટે થોડા સમય પછી દલીલ કરે છે કે ત્યાં અરજદારો 1 થી 9 કલમ 436 <આઈ. ડી. 1> હેઠળ મંજૂર કરાયેલ જામીન પર હતા. અને આઈ. પી. સી. ની કલમ 395 નો બિનજામીનપાત્ર ગુનો ઉમેર્યા પછી. મેજિસ્ટ્રેટ અને સેશન્સ જજ પોલે બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવા માટે નિર્દેશ આપ્યો છે, આ બંને યોગ્ય નથી, કારણ કે 1 થી 9 અરજદારોને પહેલેથી જ જામીન આપવામાં આવ્યા છે.10 થી 13 અરજદારો માટે એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે તેઓ પણ અદાલત સમક્ષ

હાજર થશે અને તેમના જામીન અને બોન્ડ રજૂ કરશે.જ્યાં સુધી સંજ્ઞાન લેવાની અરજીના પ્રથમ ભાગની વાત છે ત્યાં સુધી અરજદારના વિદ્વાન વકીલ તેને દબાવતા નથી.

અમારો અભિપ્રાય છે કે જ્યારે સંહિતાની કલમ 397 હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અગાઉની પુનરીક્ષણ અરજીને દબાવવામાં આવી ન હોવાનું કહીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી, ત્યારે આરોપી-પ્રતિવાદીઓને સમાન રાહત આપવા માટે સંહિતાની કલમ 482 હેઠળ હાઈકોર્ટની અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.અમે પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલો સાથે સહમત નથી કે અગાઉની અરજીને દબાવવામાં આવી ન હોવાથી તેને ફગાવી દેવામાં આવી હતી, આરોપીએ સંહિતાની કલમ 395 હેઠળ ગુનો ઉમેરતા આદેશને પડકારવાનો અને સંહિતાની કલમ 482 હેઠળ અનુગામી અરજી દ્વારા ચાર વ્યક્તિઓને આરોપી-વ્યક્તિઓ તરીકે રજૂ કરવાનો અધિકાર મેળવ્યો હતો.ફોજદારી સુનાવણીનો ઉદ્દેશ જાહેર ન્યાય પ્રદાન કરવાનો અને ગુનેગારોને સજા આપવાની ખાતરી આપવાનો છે કારણ કે તે ધ્યાનમાં રાખીને કે સુનાવણી ઝડપથી પૂર્ણ થાય છે.વિલંબિત ચુક્તિઓ અથવા ફોજદારી સુનાવણીની શરૂઆત અથવા નિષ્કર્ષને લંબાવવાની અસરકારક રીતે અંકુશ લગાવવાની જરૂર છે, જેથી જાહેર ન્યાયના હિતને નુકસાન થઈ શકે.સંહિતાની કલમ 482 હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે ઉચ્ચ ન્યાયાલયના વિદ્વાન ન્યાયાધીશે કૃષ્ણાન અને અન્ય વિરુદ્ધ કૃષ્ણાવેણી અને અન્ય, [1997) 4 એસસીસી 241 માં આ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો.જોકે, ઉપરોક્ત ચુકાદાનું અવલોકન દર્શાવે છે કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશનો ભરોસો ખોટો હતો.કૃષ્ણાનના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે સંહિતાની કલમ 482 હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતની સત્તા ખૂબ જ વ્યાપક છે, તેમ છતાં તેનો ઉપયોગ સાવચેતીપૂર્વક અને સાવધાનીપૂર્વક થવો જોઈએ, ખાસ કરીને એવા કેસમાં જ્યાં

અરજદારે સંહિતાની કલમ ૩૯૭ હેઠળ પુનરાવર્તિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કર્યો હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે.માત્ર એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં ઉચ્ચ અદાલતને લાગે કે ન્યાયની નિષ્ફળતા અથવા ન્યાયિક તંત્ર અથવા પ્રક્રિયા, સજા અથવા આદેશનો દુરુપયોગ સાચો ન હતો, ઉચ્ચ અદાલત તેની વિવેકબુદ્ધિથી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ અથવા ન્યાયની કસુવાવડને અટકાવી શકે છે."સામાન્ય રીતે, જ્યારે સંહિતાની કલમ ૩૯૭ (૩) દ્વારા પુનરાવર્તન પર પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે આરોપી/ફરિયાદી વ્યક્તિને-કલમ ૩૯૭ (૧) હેઠળ અથવા સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતની અંતર્ગત સત્તાઓ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતમાં પુનરાવર્તનનો આશરો લેવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી કારણ કે તે સંહિતાની કલમ ૩૯૭ (૩) અથવા કલમ ૩૯૭ (૨) ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન સમાન હોઈ શકે છે."

અમારો અભિપ્રાય છે કે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અધિકારક્ષેત્રને લાગુ કરવા માટે અનુગામી અરજીમાં કોઈ વિશેષ સંજોગો દર્શાવવામાં આવ્યા ન હતા અને વિવાદિત આદેશને માત્ર આ જ આધાર પર રદ કરવામાં આવે છે.

ગુણદોષ પર પણ, ઉચ્ચ અદાલતે સંહિતાની કલમ ૨૦૩ ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરીને અને કલમ ૩૯૫ આઈ. પી. સી. હેઠળ ગુનાનો સમાવેશ અથવા પ્રતિવાદીઓને આરોપી વ્યક્તિ તરીકે સામેલ કરવાનો નિર્ણય લેતા પહેલા ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટને સંહિતાની કલમ ૨૦૩ (૨) મુજબ તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપતા વિવાદિત આદેશને રદ કરીને કાયદાની ભૂલ કરી હતી.કલમ ૨૦૦ થી ૨૦૩ નો સમાવેશ કરતી સંહિતાના પ્રકરણ XV મેજિસ્ટ્રેટને ફરિયાદો અને આવી ફરિયાદો સાથે વ્યવહાર કરવા માટે નિર્ધારિત પ્રક્રિયા સાથે સંબંધિત છે.તાત્કાલિક

કેસમાં ફરિયાદી દ્વારા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કોઈ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી ન હતી જેમાં તેને પ્રકરણ X હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાની જરૂર હતી. સંહિતાની કલમ 203 ની પેટા-કલમ (2) નો સંદર્ભ ખોટો છે કારણ કે કાયદાકીય પુસ્તકમાં આવી કોઈ પેટા-કલમ અસ્તિત્વમાં નથી.

કેસની હકીકતો પરથી એવું લાગે છે કે હાઈકોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવેલા આદેશને પસાર કરતી વખતે મેજિસ્ટ્રેટે સંહિતાના પ્રકરણ XIV (કલમ 190 થી 199) નો આશરો લીધો હતો. સંહિતાની કલમ 190 મેજિસ્ટ્રેટને કોઈપણ ગુનાની નોંધ લેવાની સત્તા આપે છે:

"((ક) આવા ગુનાની રચના કરતી હકીકતોની ફરિયાદ પ્રાપ્ત થયા પછી;

((ખ) આવી હકીકતોના પોલીસ અહેવાલ પર;

(સી) પોલીસ અધિકારી સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ પાસેથી પ્રાપ્ત માહિતી પર, અથવા તેની પોતાની જાણ પર, કે આવો ગુનો કરવામાં આવ્યો છે.

આ કલમ હેઠળ, મેજિસ્ટ્રેટને એવી વ્યક્તિઓ સામેના ગુનાઓની નોંધ લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર છે, જેમની પોલીસ દ્વારા આરોપી વ્યક્તિઓ તરીકે ધરપકડ કરવામાં આવી નથી, જો પોલીસ દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલા પુરાવા પરથી એવું જણાય કે તેઓ કથિત ગુના માટે પ્રથમ દષ્ટિએ દોષિત હતા. સંહિતાની કલમ 209 સૂચવે છે કે જ્યારે પોલીસ અહેવાલ પર અથવા અન્યથા દાખલ કરવામાં આવેલા કેસમાં, આરોપી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ હાજર થાય છે અથવા તેને લાવવામાં આવે છે ત્યારે મેજિસ્ટ્રેટને લાગે છે કે ગુનાની સુનાવણી ફક્ત અદાલત દ્વારા જ થઈ શકે છે. કલમ 207 અથવા કલમ 209 ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા પછી, તે સત્ર અદાલતમાં કેસ કરશે અને સંહિતાની જોગવાઈઓને આધિન, યોગ્ય આદેશો પસાર કરશે. આ કલમ કલમ

190 નો સંદર્ભ આપે છે, જે સંહિતાની કલમ 190 (1) (બી) માં ઉપયોગમાં લેવાતા "પોલીસ અહેવાલ પર સ્થાપિત" શબ્દો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે.રઘુબંસ દુબે વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, [1967] 2 એસ. સી. આર. 423 કેસમાં આ અદાલતે કલમ 190 ના અવકાશ સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે એવું માન્યું હતું કે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેવામાં આવેલી સંજ્ઞાન ગુનાની હતી, ગુનેગારોની નહીં.ગુનાની નોંધ લીધા પછી, મેજિસ્ટ્રેટ શોધી શકે છે કે વાસ્તવિક ગુનેગારો કોણ હતા અને જો તે એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે પોલીસ દ્વારા મોકલવામાં આવેલી વ્યક્તિઓ ઉપરાંત કેટલીક અન્ય વ્યક્તિઓ પણ સામેલ હતી, તો તે તેની ફરજ છે.તે વ્યક્તિઓ સામે પણ કાર્યવાહી કરવી.

એમ/એસ. એસ. એસ. ડબલ્યુ. આઈ. એલ. લિમિટેડ વિરુદ્ધ દિલ્લી રાજ્ય અને અન્ય, [જે. ટી. 2001 (6) એસ. સી. 405] માં આ અદાલતે રઘુબંસ દુબેના કેસમાં (ઉપરોક્ત) ચુકાદાને મંજૂરી આપતા કહ્યું:

" વર્તમાન કેસમાં કલમ 319 Cr.P.C ની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી. તે જોગવાઈ ગુનાની કોઈપણ તપાસ અથવા સુનાવણી દરમિયાન અમલમાં આવશે.વર્તમાન કેસમાં, ન તો મેજિસ્ટ્રેટે કલમ 2 (જી) <આઈ. ડી. 1> હેઠળ વિચારણા મુજબ તપાસ હાથ ધરી હતી અને ન તો સુનાવણી શરૂ થઈ હતી.તેઓ 11 ગુનાની નોંધ લેવા અને જારી કરવાની પ્રક્રિયાની કલમ 190 હેઠળ તેમના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહ્યા હતા.કલમ 190 Cr.P.C હેઠળ કોઈ પ્રતિબંધ નથી. કે એકવાર આગામી તારીખે કેટલાક આરોપી સામે પ્રક્રિયા જારી થઈ જાય, પછી મેજિસ્ટ્રેટ કોઈ અન્ય વ્યક્તિને પ્રક્રિયા જારી કરી

શકતા નથી, જેમની સામે રેકૉર્ડ પર કેટલીક સામગ્રી છે; પરંતુ તેનું નામ આરોપપત્રમાં આરોપી તરીકે સામેલ નથી.'.

વર્તમાન કેસ ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ દ્વારા સંપૂર્ણપણે આવરી લેવામાં આવ્યો છે જે આક્ષેપિત આદેશને કાયદા હેઠળ ટકાઉ નથી.

આ સંજોગોમાં, વિવાદિત આદેશને રદ કરીને અને વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશના આદેશને સમર્થન આપીને અપીલની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

કે. કે. ટી. અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.